

000211-1

Karl Barth staví rozdíl mezi teologií a filosofií na primátu „pohybu shora dolů“, který je charakteristický pro teologii, zatímco pro filosofii je charakteristický primát opačný, totiž pohybu zdola nahoru. To je velmi problematická teze, která navzdory Barthovu ujišťování, že odpovědnost za užitý slovník („vokabulář“) přenechává filosofovi, vnucuje filosofům a filosofii předem významné rozhodnutí, jako by pro ně nebylo jiné možnosti. A pokud by se tomu nějaký filosof dobrovolně nepodřídil a rozhodl by se vzít vážně sled a řád, který je – podle Bartha – přikázán teologovi, bude jej Barth považovat za krypto-teologa.

(*Philosophie und Theologie*, 1960 – Festschr. f. Heinrich Barth – znovu in: *Philosophie und christliche Existenz*, 1960, S. 93, zvl. 99.) Proti tomu Rádl (již dříve, ale naposled v *Útěše*) trvá na tom, že už ve vědách o životě (tedy vědách biologických) je mnohem významnější otázka smyslu než otázka instrumentality; vyjadřuje to tak, že opouští starou metodu výkladu složitějšího z jednoduššího, vyššího z nižšího, a rozhoduje se pro metodu opačnou, totiž pro výklad nižšího z vyššího a – dalo by se říci – pro výklad jednoduchého na základě celkového porozumění komplexnímu. Svým způsobem to je vylepšená verze Husserlova důrazu na celkový fenomén proti metodě konstrukcí; obdobu najdeme také např. u Teilharda de Chardin, když třeba na počátku své knihy *Le Phénomène humain* říká, že nechce dělat ani filosofii, ani teologii, ale že mu jde o člověka jako fenomén: ovšem nejde jen o omezení na pouhý (nějak částečný) fenomén, ale že mu jde o celý fenomén. Vskutku se ve světě kolem sebe setkáváme buď s celky, které jsou vnitřně sjednoceny, anebo s hromadami, které si srovnáváme do pseudo-celků svým vnímáním. Všude tam, kde jde o život a jeho projevy, musíme zejména dbát souvislostí a vztahů, jimiž se jednotlivé menší a nižší celky činně, aktivně podílejí na vzniku celků nebo i částečných celků (totiž tzv. společenstev), jež nelze interpretovat jako pouhé hromady. (Např. smečka, stádo, úl, mraveniště nebo termiště, ale také nejrozličnější biotopy jako les, lučina, okraj pouště atd. atd. To vše ukazuje k tomu, že dokonce i přírodní vědy musí brát ohled na vyšší celky, a zejména také na to, že na těchto vyšších celcích se ony nižší celky podílejí aktivně, iniciativně, že je nejen konstituují, ale že se do nich zapojují, že na ně reagují jako na celky a ne jako na hromadu jednotlivin. Proto mám za to, že zmíněné Barthovo rozlišení a rozdělení je prostě vadné, pokud má ukázat na rozdíl mezi teologií a filosofií. Tzv. krypto-theologií by se totiž musely stát i některé koncepce a metody přírodovědecké, zejména biologické.

(Písek, 000211-1.)